

Ενότητα Ε7

Οι Συνθήκες Ειρήνης

και η ενσωμάτωση

της Δωδεκανήσου στην Ελλάδα

Διδάσκουσα: Ναταλία Κυριακίδη

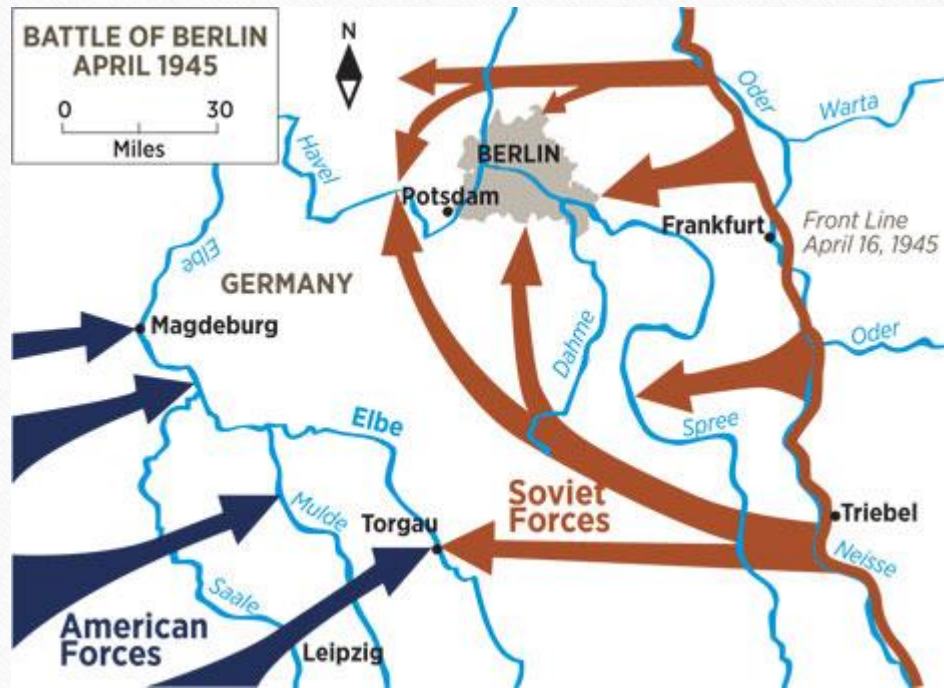
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ (1)

A. Αφόρμηση:

- Ανάκληση προτέρας γνώσης:

(α) μελέτη πηγής (1) για την κατάληψη της Γερμανίας από τους σοβιετικούς και τις δυτικές δυνάμεις

(β) Διασκέψεις της Γιάλτας και του Πότσταμ και πρώτες ενδείξεις του ανταγωνισμού μεταξύ των νικητών του πολέμου

Σοβιετικοί και Αμερικανοί στρατιώτες
συναντώνται στον ποταμό Έλβα τον
Απρίλιο του 1945.

Διασκέψεις Γιάλτας και Πότσονταμ

Το σιδηρούν παραπέτασμα

«Από το Στέτιν στη Βαλτική ως την Τεργέστη στην Αδριατική, ένα σιδηρούν παραπέτασμα έχει απλωθεί κατά μήκος της ηπείρου».

Η ομιλία του Ουίστον Τσόρτσιλ τον Μάρτιο του 1946 στο Westminster College του Μιζούρι

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ (2)

B. Εξοικείωση με τη νέα διδακτική ενότητα:

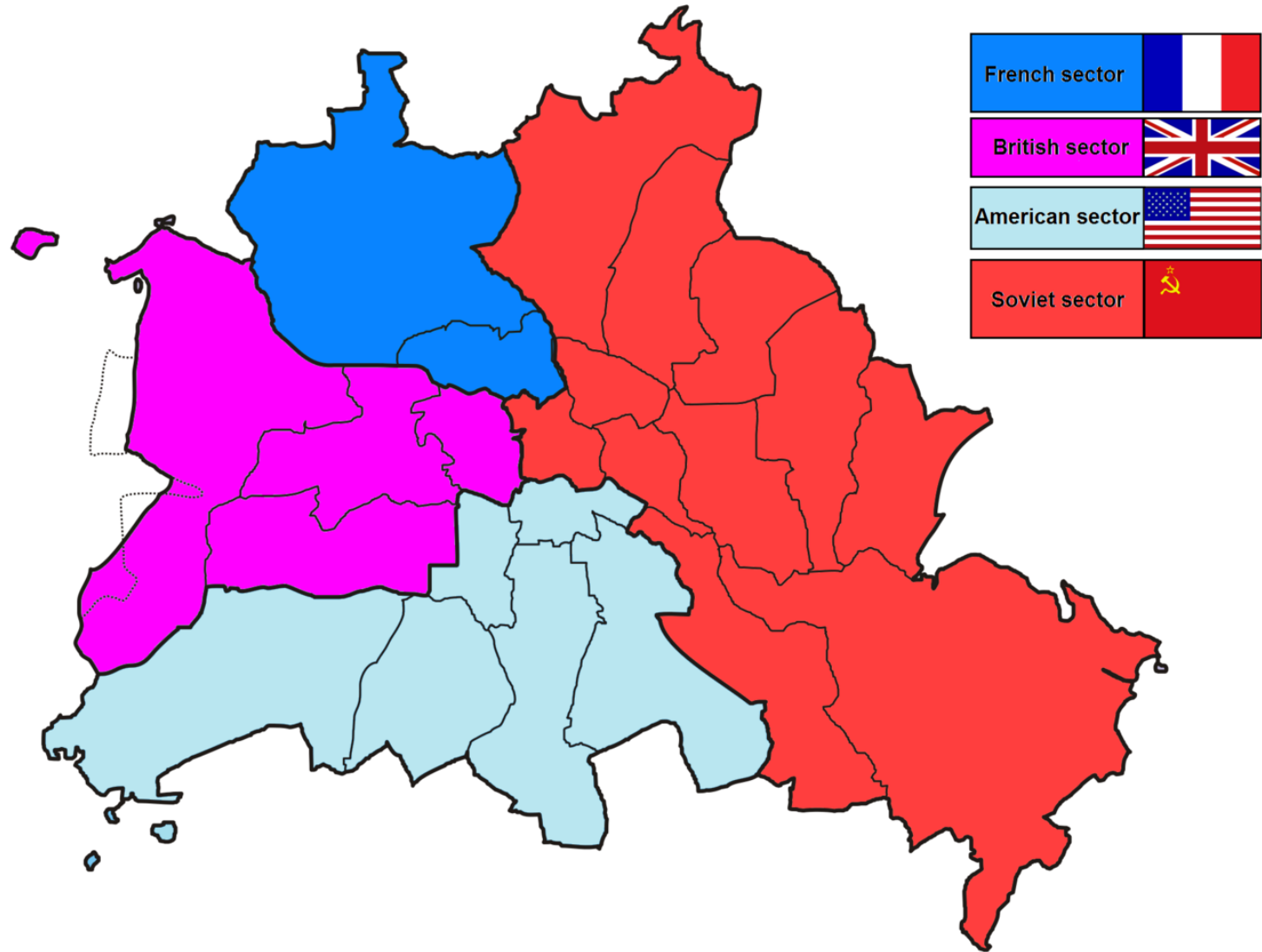
1. Μελέτη των πηγών (χάρτες 1-2 και κειμενική πηγή 1 διαφάνειες 7,8 και 9). Εξαγωγή συμπερασμάτων ως προς (α) τις γεωγραφικές ζώνες κατοχής της ηττημένης Γερμανίας, (β) τα αίτια του διαχωρισμού αυτού, (γ) την κατάληξη των προσπαθειών για τελική διευθέτηση του εδαφικού καθεστώτος της Γερμανίας και (δ) τη διευθέτηση του ζητήματος των αποζημιώσεων.

- Προσοχή στον εντοπισμό του Βερολίνου στην σοβιετική ζώνη κατοχής και στο γεγονός του διαχωρισμού του σε αντίστοιχες ζώνες κατοχής.

Χάρτης 1:
Ζώνες
κατοχής
της
ηττημένης
Γερμανίας

Χάρτης 2:
Ζώνες
κατοχής
του
Βερολίνου

Πηγή 1: Οι δυσκολίες εξεύρεσης συμφωνίας για το μέλλον της Γερμανίας και το θέμα των αποζημιώσεων

[...] Η δυτική και κυρίως η αμερικανική πλευρά επεδίωκε να δρομολογηθούν οι εξελίξεις, ώστε σύντομα να υφίσταται μια Γερμανία ανορθωμένη, ισχυρή, με ευημερούσα οικονομία και καπιταλιστικό σύστημα, ώστε να αντισταθεί στον κομμουνιστικό κίνδυνο.

Αντίθετα, η σοβιετική πλευρά ζητούσε τεράστιες αποζημιώσεις και τιμωρία των ηττημένων Γερμανών, εξαιτίας των καταστροφών που είχε υποστεί από τη Βέρμαχτ στον πόλεμο. Πιο συγκεκριμένα, η πολιτική των Σοβιετικών απέναντι στη Γερμανία είχε δύο άξονες. Πρώτον, κύρια μέριμνά τους ήταν να εκμεταλλευτούν στο έπακρο τους πόρους της Γερμανίας, ώστε να ξαναχτίσουν τη δική τους κατεστραμμένη οικονομία και να επωφεληθούν στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό από τις ρυθμίσεις περί επανορθώσεων που είχαν συμφωνήσει με τους συμμάχους. Δεύτερον, θέλοντας να επιβάλουν το δικό τους πολιτικοοικονομικό σύστημα, υποστήριζαν ότι η καταστροφή του γερμανικού καπιταλισμού και η «κοινωνικοποίηση» της γερμανικής οικονομίας ήταν μονόδρομος για να ξεριζωθεί ο ναζισμός.

Δημήτρης Κ. Αποστολόπουλος, «Ο Ψυχρός Πόλεμος και τα αίτια της γερμανικής διχοτόμησης, 1945-1949», στο: Παναγιώτης Ήφαιστος, Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, Ευάνθης Χατζηβασιλείου (επιμ.), Η έναρξη του Ψυχρού Πολέμου, 1941-1950: Στρατηγικά ή ιδεολογικά αίτια; Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα 2012, σελ. 216-217.

Ενδεικτικές δραστηριότητες

- Ποια συμπεράσματα εξάγονται μέσα από τους δύο χάρτες για τις ζώνες κατοχής της Γερμανίας και της πρωτεύουσάς της;
- Με βάση την πηγή (1) να εξηγήσετε τον στόχο των ΗΠΑ και αντίστοιχα της ΕΣΣΔ ως προς το μέλλον της Γερμανίας και πώς συνδέεται το θέμα των πολεμικών επανορθώσεων με τον στόχο αυτό.
- Να συγκρίνετε τις μεταπολεμικές ρυθμίσεις του Β' Παγκοσμίου Πολέμου για την ηττημένη Γερμανία με τις αντίστοιχες του Α' Παγκοσμίου Πολέμου.

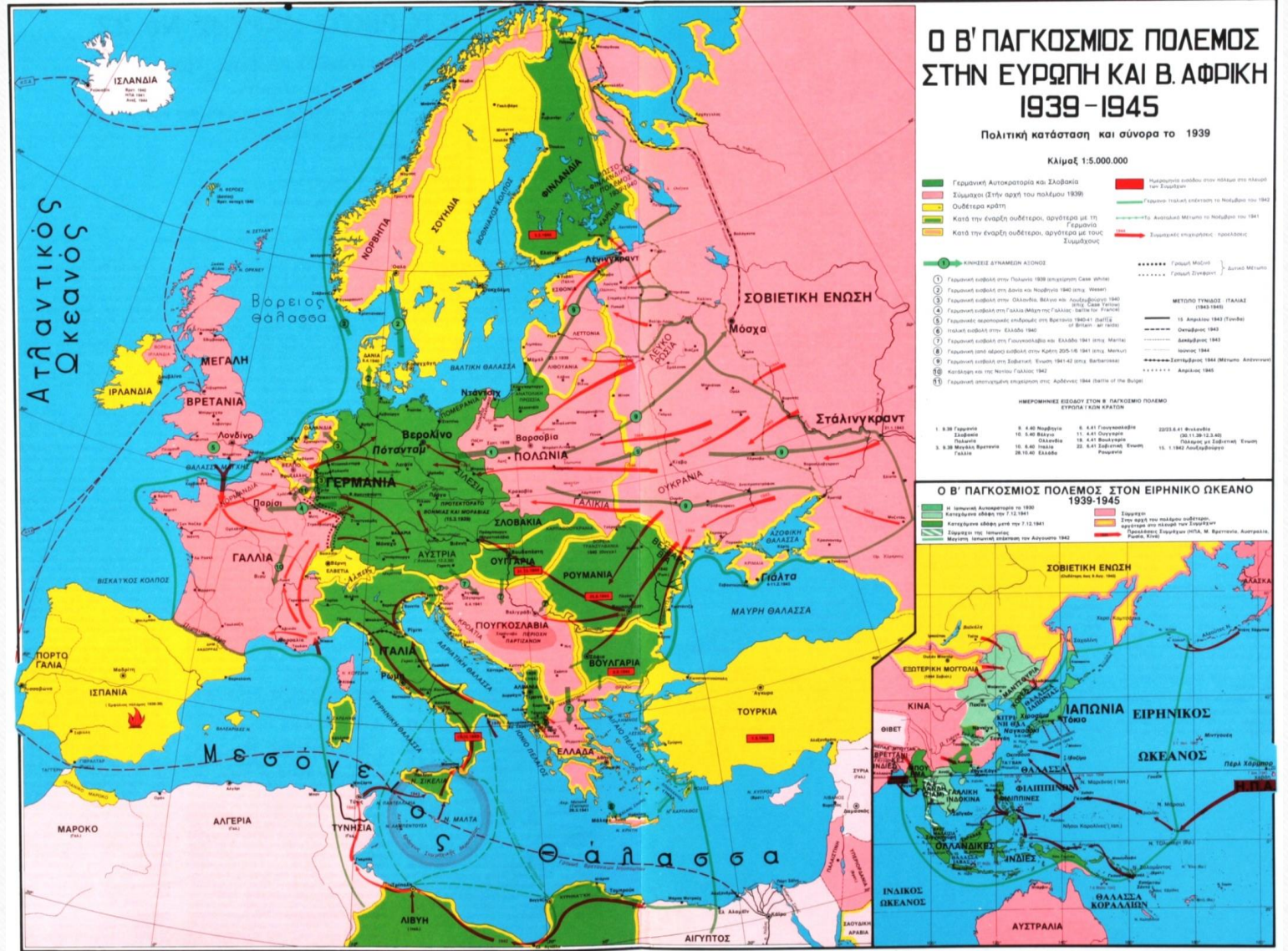
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ (3)

2. Μελέτη των πηγών (2-6 – διαφ. 12 -16) με στόχο Η Συνθήκη των Παρισίων, 1947 να διερευνηθούν (α) οι πρόνοιες της Συνθήκης των Παρισίων, (β) η μερική ικανοποίηση των ελληνικών διεκδικήσεων και (γ) οι πρόνοιες της Συνθήκης του Αγίου Φραγκίσκου.

Συνθήκη του Αγίου
Φραγκίσκου, 1951

Πηγή 2: Οι δορυφόροι του Άξονα

Πηγή 3: Εδαφικές ρυθμίσεις

Οι ΗΠΑ έθεσαν ως βασική αρχή της Διάσκεψης Ειρήνης την κατά το δυνατόν περιορισμένη αλλαγή συνόρων. Το σκεπτικό ήταν να αποτραπούν μελλοντικές επιθέσεις με το να γίνει σαφές ότι ακόμα και ένας καθολικός πόλεμος θα απέδιδε ελάχιστα γεωπολιτικά κέρδη. Η στρατηγική αυτή αφορούσε όχι μόνο τους ηττημένους, αλλά και τους νικητές. Οι ΗΠΑ δεν ενσωμάτωσαν καθόλου νέα εδάφη, η Βρετανία ελάχιστα, ενώ η Βρετανία και η Γαλλία απεμπόλησαν την αποικιακή τους ισχύ. Η Σοβιετική Ένωση, με αίτημα την θωράκιση από μελλοντικές απειλές, είχε θέσει υπό τον έλεγχό της την Ανατολική Ευρώπη, όσο ακόμα διαρκούσε ο Πόλεμος. Οι ΗΠΑ το αποδέχθηκαν ως μοιραία εξέλιξη που, για να ανατραπεί, θα χρειαζόταν ένας νέος πόλεμος. Ιδιαίτερα καθώς ο Στάλιν έδειξε στην διαπραγμάτευση για την Πολωνία στη Γιάлта, πως θεωρούσε τόσο ζωτικό τον έλεγχο της Ανατολικής Ευρώπης, ώστε να διακινδυνεύει ανοικτή ρήξη με τους συμμάχους.

Κωνσταντίνα Ε. Μπότσιου, «Σχεδιάζοντας την ειρήνη: η επιρροή των «Τριών Μεγάλων» στη διαμόρφωση του Ψυχρού Πολέμου, 1941-1950», στο: Παναγιώτης Ήφαιστος, Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, Ευάνθης Χατζηβασιλείου (επιμ.), Η έναρξη του Ψυχρού Πολέμου, 1941-1950: Στρατηγικά ή ιδεολογικά αίτια; Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων, Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθήνα 2012, σελ. 25.

Πηγή 4:
Καταβολή
αποζημιώσεων
με βάση τη
Συνθήκη των
Παρισίων
(σε δολάρια
Αμερικής)

- \$360,000,000 από **Ιταλία**:
 - \$125,000,000 σε Γιουγκοσλαβία
 - \$105,000,000 σε Ελλάδα
 - \$100,000,000 σε ΕΣΣΔ
 - \$25,000,000 σε Αιθιοπία
 - \$5,000,000 σε Αλβανία
- \$300,000,000 αποζημιώσεις **Φινλανδίας** σε ΕΣΣΔ
- \$300,000,000 από **Ουγγαρία**:
 - \$200,000,000 σε ΕΣΣΔ
 - \$100,000,000 σε Τσεχοσλοβακία και Γιουγκοσλαβία
- \$300,000,000 από **Ρουμανία** σε ΕΣΣΔ
- \$70,000,000 από **Βουλγαρία**:
 - \$45,000,000 σε Ελλάδα
 - \$25,000,000 σε Γιουγκοσλαβία

Πηγή 6:

Το κείμενο της
Συνθήκης του Σαν
Φρανσίσκο, όπως
υπογράφηκε το
1951 και
επικυρώθηκε το
1952 από τον ΟΗΕ
(όλο το κείμενο με
κλι στην εικόνα).

No. 1832. TREATY¹ OF PEACE WITH JAPAN. SIGNED
AT SAN FRANCISCO, ON 8 SEPTEMBER 1951

Whereas the Allied Powers and Japan are resolved that henceforth their relations shall be those of nations which, as sovereign equals, cooperate in friendly association to promote their common welfare and to maintain international peace and security, and are therefore desirous of concluding a Treaty of Peace which will settle questions still outstanding as a result of the existence of a state of war between them ;

¹ In accordance with article 23 (a) the Treaty came into force initially on 28 April 1952 with respect to the following States by virtue of the deposit by those States with the Government of the United States of America of their respective instruments of ratification on the dates indicated :

Japan	28 November	1951	Canada	17 April	1952
United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland . .	3 January	1952	Pakistan	17 April	1952
Mexico	3 March	1952	France	18 April	1952
Argentina	9 April	1952	Ceylon	28 April	1952
Australia	10 April	1952	United States of America	28 April	1952
New Zealand	10 April	1952	(with a declaration)*		

Ενδεικτικές δραστηριότητες

- Ποια άλλα κράτη θεωρήθηκαν οι ηττημένοι του πολέμου και ποιο ήταν το καθεστώς τους κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων για συνομιλόγηση συνθήκης ειρήνης;
- Ποια υπήρξε η θέση των ΗΠΑ και της ΕΣΣΔ αναφορικά με τις συνοριακές διαφοροποιήσεις στην Ευρώπη;
- Να εξηγήσετε ποια συμπεράσματα μπορούν να εξαχθούν από τη μελέτη της πηγής 4 και με ποιο σκεπτικό κατανεμήθηκαν με αυτό τον τρόπο οι αποζημιώσεις, κατά την άποψή σας. Στην απάντησή σας να λάβετε υπόψη και τις ιστορικές σας γνώσεις.
- Με βάση την πηγή 5 και τις αντίστοιχες πηγές στις σελ. 137-138 του βιβλίου, να ονομάσετε την εδαφική ρύθμιση που αφορούσε την Ελλάδα και να αποδώσετε την ελληνική αντίδραση στη ρύθμιση αυτή, όπως φανερώνεται στο εικονογραφικό υλικό της πηγής 5.
- Να αναφέρετε τις ελληνικές εθνικές διεκδικήσεις που δεν μπόρεσαν να ικανοποιηθούν και, με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να εξηγήσετε τους πιθανούς λόγους.
- Αφού συλλέξετε τις απαραίτητες πληροφορίες για την Συνθήκη του Αγίου Φραγκίσκου (πηγή 6 και βιβλίο σελ. 138) να αναφέρετε (α) το χρονικό πλαίσιο, (β) τους συμβαλλόμενους και (γ) τις τρεις (3) βασικές πρόνοιες της Συνθήκης.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

- Συζήτηση για την διαφορετική αντιμετώπιση των ηττημένων στο θέμα των μεταπολεμικών ρυθμίσεων (Γερμανία, δορυφόροι και Ιαπωνία) και αιτιολόγησή της
- Σύνδεση των προνοιών των μεταπολεμικών ρυθμίσεων με το κλίμα ανταγωνισμού ανάμεσα σε ΗΠΑ και ΕΣΣΔ
- Ερμηνεία της τελικής φάσης διεύρυνσης των ελληνικών συνόρων και σύνδεση με τις συνθήκες που επικρατούσαν στην Ελλάδα (προσπάθεια αναχαίτισης του «κομμουνιστικού κινδύνου» και πορεία προς τον εμφύλιο πόλεμο)
- Επαναφορά όρων, όπως *τέσσερις ζώνες κατοχής, Συνθήκη Παρισίων, Συνθήκη Αγίου Φραγκίσκου*

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ (κατ' οίκον εργασία)

Να επιλέξετε μια από τις πιο κάτω δραστηριότητες:

- Με τη βοήθεια της πιο κάτω εφαρμογής και με βάση τον χάρτη (1), να δημιουργήσετε έναν δικό σας χάρτη που αναπαριστά τη διαίρεση της Γερμανίας σε ζώνες κατοχής:

<https://historicalmapchart.net/world-cold-war.html>

- Να περιγράψετε το σκίτσο στη σελ. 137 του βιβλίου σας (πρόσωπα, αντικείμενα) και να εξηγήσετε ποιο μήνυμα θέλει να προβάλλει ο σκιτσογράφος στους αναγνώστες του και με ποιο τρόπο το επιτυγχάνει.
- Να επισημάνετε τρεις (3) αλλαγές που επέφεραν οι συνθήκες ειρήνης στον μεταπολεμικό κόσμο και να εξηγήσετε τη σημασία των αλλαγών αυτών.

